

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ

PAŽYMA

**DĖL DARBO KODEKSO NR. XII-2603 248 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIVP-1607 (TAP-22-2189)(22-16208(2))**

2022-12-13 Nr. NV-3590

Vilnius

Rengėjas: Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM).

Tikslas: Pateikti Vyriausybės išvadą dėl Seimo narių J. Sabatausko ir T. Tomilino įstatymo projekto, kuriuo siūloma vietoj imperatyvaus draudimo streikuoti nepaprastosios padėties metu numatyti galimybę riboti streiką, jei tai gali turėti tiesioginę įtaką aplinkybėms.

Esama situacija:

- *Konstitucijos 51 str. įtvirtinta, kad darbuotojai, gindami savo ekonominius ir socialinius interesus turi teisę streikuoti. Šios teisės apribojimus, įgyvendinimo sąlygas ir tvarką nustato įstatymas.*
- *Darbo kodekso 248 str. 2 d. nustatyta, kad streikai draudžiami stichinės nelaimės zonose, regionuose, kuriuose nustatyta tvarka paskelbta mobilizacija, karo, nepaprastoji padėtis. Įstatymo projekto rengėjų teigimu, aplinkybės dėl kurių skelbiama nepaprastoji padėtis, gali būti pačios įvairiausios, nevienodai grėsmingos ir esamas reguliavimas darbdaviams suteikia pranašumą darbuotojų atžvilgiu, leidžia nepaisyti darbuotojų interesų, piktnaudžiauti situacija.*
- *Karo padėties įstatyme ir Mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatyme įtvirtintas absoliutus draudimas streikuoti valstybės tarnautojams ir darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, teritorijose, kuriose įvesta karo padėtis, o paskelbus visuotinę mobilizaciją – asmenims, įrašytiems į civilinio mobilizacinio personalo rezervą, taip pat darbuotojams, atliekantiems būtinąsias užduotis.*
- *Nepaprastosios padėties įstatyme numatyta, kad Respublikos Prezidentas ar Seimas nustato asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimą Prezidento dekretu ar Seimo nutarime, kuriais įvesta nepaprastoji padėtis, atsižvelgdamas į grėsmės laipsnį ir pobūdį, kitų aplinkybių ir sąlygų visumą bei galimybes greičiausiu būdu pašalinti grėsmę, sumažinti sukeltus padarinius, o Civilinės saugos įstatyme numatyta, kad Vyriausybė, paskelbusi valstybės lygio ekstremaliąją situaciją, gali nustatyti asmenų naudojimosi teisėmis ir laisvėmis apribojimus, būtinus ekstremaliajai situacijai likviduoti ir jos padariniams šalinti, tačiau teisės streikuoti apribojimas šiuose įstatymuose nenumatytas. Seimui yra pateiktas Seimo nutarimo projektas pratęsti nepaprastąją padėtį pasienio ruožuose su Baltarusija ir Kaliningrado sritimi bei pasienio kontrolės punktuose iki 2023-03-16.*

Esmė: Įstatymo projektui iš esmės pritariama, tačiau siūloma jį tobulinti, t.y. atsižvelgiant į 2022 m. lapkričio 29 d. Trišalės tarybos posėdyje pasiektą susitarimą, siūloma nustatyti, kad ministras, atsakingas už jam pavestą valdymo sritį, kurioje veikia įmonė, įstaiga, pasikonsultavęs su Trišale taryba ir institucija, atsakinga už ekstremaliosios situacijos ar krizės valdymą, ar (ir) ekstremaliosios situacijos operacijų vadovu, savo sprendimu gali atidėti streiką regionuose, kuriuose nustatyta tvarka paskelbta nepaprastoji padėtis ar (ir) ekstremalioji situacija, siekdamas suvaldyti nepaprastąją padėtį ar (ir) likviduoti ekstremaliosios situacijos padarinius, bet ne ilgiau kaip iki nepaprastosios padėties ar (ir) ekstremaliosios situacijos atšaukimo. Sprendimas atidėti streiką turi būti peržiūrimas kas 3 mėnesius.

Atitiktis Vyriausybės programai: projektas su Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimu nesusijęs.

Derinimas:

- Projektas svarstytas 2022-08-30 tarpinstituciniame pasitarime ir kelis kartus nagrinėtas Trišalės tarybos posėdžiuose, kol 2022-11-29 posėdyje buvo suderinta bendra profesinių sąjungų ir darbdavių pozicija dėl streikų ribojimo reguliavimo.
- Patikslintam projektui be pastabų pritarė Aplinkos, Užsienio reikalų, Kultūros, Švietimo, mokslo ir sporto, Krašto apsaugos, Ekonomikos ir inovacijų, Finansų, Žemės ūkio, Energetikos ir Susisiekimo ministerijos. Vidaus reikalų ministerija išvados nepateikė.
- Derinimo pažymoje teikiamos pastabos, į kurias neatsižvelgta :

Teisingumo ministerija siūlo streikų atidėjimą numatyti specialiuosiuose įstatymuose, o ne Darbo kodekse, DK 248 str. atsisakyti kituose įstatymuose įtvirtintų nuostatų kartojimo ir nustatyti, kad, kad ne nurodyti ministrai, tačiau atitinkamai atsakinga institucija arba ekstremaliųjų situacijų operacijų vadovas po konsultacijų su Trišale taryba priimtų sprendimą dėl streiko atidėjimo, taip užtikrinant centralizuoto nepaprastosios padėties ar ekstremaliosios situacijos valdymo principą.

Sveikatos apsaugos ministerijos nuomone, privataus sektoriaus atžvilgiu tikslinga pavesti sprendimus dėl galimo streiko atidėjimo priimti vienai institucijai, pvz. SADM suderinus su atitinkamos valdymo srities ministru.

SADM argumentuoja, kad atsižvelgiant į tai, kad Darbo kodekse reglamentuotas streiko institutas (t.y. streiko sąvoka, rūšys, paskelbimo sąlygos, streiko eiga, draudimai) ir į tai, kad streikas yra kolektyvinis veiksmas, kurio imasi kolektyvinio darbo ginčo dėl interesų šalis (profesinė sąjunga) prieš kitą ginčo šalį (darbdavį), tikslinga streiko ribojimus numatyti darbo santykius reglamentuojančiame teisės akte, t.y. Darbo kodekse.

SADM manymu, kiekvienas ministras yra atsakingas už tam tikros jam pavestos valdymo srities, kurioje veikia įmonė ar įstaiga, politikos formavimą ir išmano tos konkrečios valdymo srities, kurioje galimai kiltų streikas, situaciją ir problematiką. Be to, siūloma numatyti, kad ministras, prieš priimdamas sprendimą dėl galimo streiko atidėjimo, turėtų pareigą konsultotis ne tik su Trišale taryba, bet ir su institucija, atsakinga už ekstremaliosios situacijos ar krizės valdymą, ar (ir) ekstremaliosios situacijos operacijų vadovu.

Dalykinio vertinimo išvada: Likus nesuderintų pastabų siūlome nutarimo projektą **svarstyti tarpinstituciniame pasitarime.**

Socialinės politikos grupės patarėja

Aušra Gratulevičienė

tel. +370 5 2098603, el.p. ausra.gratuleviciene@lr.lt